

INDEXERING VAN DE LONEN IN ONZE TRANSPORT- EN METAALSECTOREN: HOE ZIT DAT PRECIES?

Het leven is fors duurder geworden. De energieprijzen swingen nog altijd de pan uit, gaan tanken is een aanslag op je bankkaart en ook de rekening in de supermarkt neemt steeds grotere proporties aan. In november 2022 bedroeg de inflatie (= de stijging van de prijzen van goederen en diensten) maar liefst 10,63 %. Gelukkig hebben we nog de index en de automatische indexering van onze lonen. Maar hoe werkt de index precies en hoe is dat geregeld in onze metaal- en transportsectoren? Dat leggen we hieronder haarfijn voor jou uit.

Hoe werkt de index?

VAN KLASSIEKE INDEX NAAR GEZONDHEIDSINDEX

De index bestaat sinds 1920 en werd **ingevoerd door de socialisten**. Het doel was om de evolutie van de prijzen te kunnen meten (en er het sociaal-economische beleid op af te stemmen). Op dat moment was er slechts in een beperkt aantal sectoren sprake van een automatische indexering van de lonen (= een aanpassing van de lonen aan de gestegen levensduurte om de koopkracht te beschermen). Vandaag kennen de meeste sectoren een automatische aanpassing van de lonen aan de index.

De index (volledige naam: het indexcijfer van de consumptieprijzen) is dus een instrument dat de prijsevolutie meet van de goederen en diensten die jij en ik aankopen. Het geeft weer hoe de levensduurte voor de gezinnen over een bepaalde periode (bijv. 1 jaar) is geëvolueerd. De berekening

van het indexcijfer is een hele opgave. Eenvoudig uitgelegd komt het erop neer dat de overheid elke maand de prijzen van de belangrijkste goederen en diensten in ons land gaat registreren en nagaat hoeveel duurder ze zijn geworden.

In 1994 werd de index – onder druk van de werkgevers – omgevormd tot de zogenaamde gezondheidsindex. Dat is een **afgezwakte vorm van de gewone index**. Ze houdt immers geen rekening met de consumptieprijzen van tabak, alcoholische dranken, benzine en diesel. De gezondheidsindex stijgt daardoor minder snel en minder sterk dan de index van de consumptieprijzen. Een indexering van de lonen op basis van de gezondheidsindex zal dan ook steeds lager uitvallen dan een indexering op basis van de klassieke index.

Om helemaal correct te zijn spreken we trouwens over de afgevlakte gezondheidsindex: dat is het gemiddelde van de gezondheidsindex in de vier voorbije maanden.

AUTOMATISCH!

De automatische indexering is het systeem waarmee onze lonen en sociale uitkeringen (ziekte, pensioen, werkloosheid, ...) worden aangepast aan de stijging van de prijzen, zoals weergegeven door de gezondheidsindex. Ons land is samen met Malta en Luxemburg een van de weinige landen in Europa die zo'n automatisch mechanisme kennen. In de meeste andere landen moeten vakbonden onderhandelen om de lonen aan te passen aan de inflatie. In Duitsland of in Nederland bijvoorbeeld, bevatten loonakkoorden zowel een deel 'aanpassing aan de inflatie' (koopkrachtbehoud) als een deel 'loonsverhoging' (koopkrachtversterking). In ons land is de (gedeeltelijke) aanpassing van de lonen aan de inflatie automatisch verworven en wordt er alleen onderhandeld over loonsverhogingen bovenop de index.

Let op: omdat de (op dit moment sterk gestegen) prijzen van benzine en diesel niet zijn opgenomen in de gezondheidsindex, zal de automatische indexering van de lonen er nooit helemaal voor zorgen dat onze lonen aangepast worden aan de inflatie. Het ABVV pleit er dan ook voor om de prijzen voor benzine en diesel opnieuw op te nemen in de berekening van het indexcijfer.

Waarom is de automatische indexering zo belangrijk?

BESCHERMER VAN KOOPKRACHT

Omdat de inflatie zo hoog is, hebben we dit jaar al forse loonindexeringen meegemaakt. Zo werden in de sector metaalbouw (PC 111) de lonen op 1 juli 2022 met 8,14 % geïndexeerd. En in de autocarsector (PC 140.01) bedroeg de loonindexering 9,68 % op 1 oktober 2022. Ook voor volgend jaar worden aanzienlijke indexeringen verwacht, zeker in die sectoren waar de indexering in januari of februari 2023 plaatsvindt (zie de overzichtstabellen onderaan voor het tijdstip van indexering in de verschillende metaal- en transportsectoren). Dat toont meteen ook aan waarom ons index-systeem zo belangrijk is: ze zorgt ervoor dat onze lonen automatisch (maar niet volledig) aangepast worden aan de stijgende levensduurte. De index beschermt dus onze koopkracht.

De huidige inflatie – onder meer veroorzaakt door de sterk gestegen brandstof- en energieprijzen – is echter van dien aard dat zelfs de indexering van de lonen niet meer volstaat om de koopkracht van veel mensen op een aanvaardbaar peil te houden. Daarom is het belangrijk dat wij ook over deftige loonsverhogingen kunnen onderhandelen, bovenop de index.

INSTRUMENT VAN SOLIDARITEIT EN GOED VOOR DE ECONOMIE!

Daarnaast biedt de automatische indexering nog tal van andere voordelen:

- **De index geldt voor iedereen, ongeacht of als je vakbond sterk of zwak staat in een bepaalde sector.** In landen zonder automatische indexering, moeten vakbonden onderhandelen over loonstijgingen om de gestegen levensduurte te compenseren. Daarbij vallen de werknemers in sectoren zonder sterke vakbonden steevast uit de boot. Bovendien zorgt de automatische indexering er ook voor dat de sociale uitkeringen (ziekte, pensioen, werkloosheid, ...) worden aangepast aan de stijgende levensduurte.
- **De index is goed voor de economie,** want ze zorgt ervoor dat de koopkracht van de mensen ondersteund wordt, wanneer de prijzen sterk stijgen. Daardoor blijft de consumptie op peil en kunnen bedrijven blijven produceren. Onze index vermijdt dus een negatieve spiraal van dalende consumptie > dalende productie > dalende tewerkstelling > dalende consumptie, ...

Laat je dus niet vangen wanneer werkgevers en rechtse politici nog maar eens tekeergaan tegen de automatische indexering van onze lonen, omdat ze zogezegd onze concurrentiepositie aantast. Wat ze écht bedoelen, is dat de indexering van onze lonen ervoor zorgt dat bedrijven een stukje van hun winstmarges moeten inleveren, waardoor ze minder dividenden kunnen uitkeren aan de aandeelhouders.



Indexering in onze metaal- en transportsectoren

In alle metaal- en transportsectoren hebben wij cao's van onbepaalde duur afgesloten die regelen wanneer en op welke manier de lonen geïndexeerd worden.

- **Voor de metaalsectoren:** meer informatie vind je in de cao-brochures of in de 'Op Zak' via de [website van ABVV-Metaal](#).
- **Voor de transportsectoren:** meer informatie vind je via de [website van BTB-ABVV](#) (klik op de sector waar je tewerkgesteld bent: [Haven](#), [Maritieme Sectoren](#), [Wegvervoer & Logistiek](#)).
- **De eerste methode is de 'jaarlijkse aanpassing':** er wordt een referentemaand (bijv. januari of juni) vastgelegd en we vergelijken de afgevlakte gezondheidsindex van het lopende jaar met die van het voorgaande jaar. Op basis van deze vergelijking passen we de lonen dan aan in de volgende maand (het % waarmee de huidige gezondheidsindex is gestegen t.o.v. de vorige gezondheidsindex, is ook het % van de indexering).
 - In de sector metaalbouw bijvoorbeeld bekijken we de afgevlakte gezondheidsindex in de maand juni van het lopende jaar en vergelijken we deze met die van de maand juni van het vorige jaar. De aanpassing van de lonen gebeurt dan op 1 juli.
 - In de sector wegvervoer & logistiek worden de lonen dan weer op 1 januari geïndexeerd en bekijken we dus de afgevlakte gezondheidsindex in de maand november van het lopende jaar en vergelijken we deze met die van de maand november van het vorige jaar.

- **De tweede methode is de methode van de spilindex.** Er wordt een spilindex (een bepaald cijfer) bij cao vastgelegd. Wanneer de afgevlakte gezondheidsindex deze spilindex evenaart of overstijgt, dan stijgen de volgende maand de lonen met 2 % (of met 1,6 % voor wat de havens betreft). Vervolgens wordt een nieuwe spilindex vastgelegd (= oude spilindex + 2 % of + 1,6 %).
 - In de metaalsectoren wordt deze methode alleen gehanteerd in de staalsector en in de luchtvaart (technisch onderhoud).
 - In de transportsectoren wordt deze methode in meerdere sectoren toegepast: binnenscheepvaart, havens, taxi's, bijzondere autobusdiensten en openbare autobusdiensten (pachters De Lijn).
- Het systeem van de spilindex zorgt voor meerdere (maar kleinere) indexeringen per jaar, terwijl de jaarlijkse indexeringen zorgen voor een eenmalige (maar grotere) indexering van de lonen. Op jaarbasis bekeken zorgen beide systemen (jaarlijks of spilindex) voor gelijkaardige indexeringen.



Hier vind je terug wanneer de lonen worden geïndexeerd in de diverse metaalsectoren.

PARITAIR COMITÉ	SECTOR	DATUM INDEXERING	PERIODICITEIT
104	Staal	De maand volgend op overschrijding van de spilindex	Bij overschrijding spilindex
105	Non-ferro	1 mei	Jaarlijks
111	Metaalbouw	1 juli	Jaarlijks
111.03	Monteerders	1 juli	Jaarlijks
112	Garages	1 februari	Jaarlijks
142.01	Recuperatie metalen	1 januari	Jaarlijks
149.01	Elektriciens	1 januari	Jaarlijks
149.02	Koetswerk	1 februari	Jaarlijks
149.03	Edele metalen	1 februari	Jaarlijks
149.04	Metaalhandel	1 februari	Jaarlijks
315.1	Luchtvaart (technisch onderhoud)	De maand volgend op overschrijding van de spilindex	Bij overschrijding spilindex
322	Uitzendsector	Volgt de regeling in de sector waarin de uitzendkracht werkt	

Hier vind je terug wanneer de lonen worden geïndexeerd in de diverse transportsectoren.

PARITAIR COMITÉ	SECTOR	DATUM INDEXERING	PERIODICITEIT
139	Binnenscheepvaart	Spilindex (+2 %)	Bij overschrijding spilindex
	Haven Sleepvaart	Spilindex (+0,79%)	
143	Zeevisserij	1 oktober	Jaarlijks
	Koopvaardij	Gezondheidsindex (+0,9098)	Na overschrijding van 0,9098
316	Zeesleepvaart	Spilindex (+0,79%)	
	Baggersector	1 januari	Bagger indexeert jaarlijks in januari op basis totaal van de 4 kwartaalindexeringen van het PC 124 bouw
301	Havens (voor alle havens)	Spilindex (+ 1,6 %)	Bij overschrijding spilindex
127	Handel in brandstoffen	1 januari	Jaarlijks op basis van gezondheidsindex
	Ongeregeld vervoer (autocars)	1 oktober	Jaarlijks op basis van gezondheidsindex
140.01	Garagepersoneel in personenvervoerbedrijven	1 februari	Jaarlijks op basis van indexatie in PC 112 garages metaal
	Bijzonder geregeld vervoer	Spilindex (+2 %)	Bij overschrijding spilindex
	Openbare autobusdiensten (pachters VVM en OTW)	Spilindex (+ 2 %)	Bij overschrijding spilindex
140.02	Taxi's	Spilindex (+2%)	Bij overschrijding gezondheidsindex
140.03	Wegvervoer & Logistiek	1 januari	Jaarlijks op basis van gezondheidsindex
140.04	Afhandeling luchthavens	1 januari	Jaarlijks op basis van gezondheidsindex
140.05	Verhuizingen	1 februari	Jaarlijks op basis van gezondheidsindex

Wat hebben we geleerd vandaag?

- In België is er een automatische indexering van de lonen. Dat wil zeggen dat onze lonen automatisch – zij het niet volledig – worden aangepast aan de stijgende levensduurte.
- Deze automatische indexering heeft talrijke voordelen: ze houdt onze koopkracht op peil en is goed voor de economie. Ze zorgt ook voor solidariteit tussen sterke en zwakke sectoren/bedrijven en tussen werkenden en niet-werkenden (zoals gepensioneerden en zieken).
- Bepaalde werkgevers en rechtse politici stellen de indexering van onze lonen regelmatig in vraag. Dat doen ze vooral omdat ze de winstmarges van bedrijven en de dividenduitkeringen aan aandeelhouders zo hoog mogelijk willen houden. Van de koopkracht van gewone mensen liggen ze niet wakker.
- In al onze metaal- en transportsectoren hebben wij cao's van onbepaalde duur afgesloten die duidelijk regelen wanneer en op welke manier de lonen geïndexeerd worden. Alle informatie daarover vind je op de [website](#) van ABVV-Metaal en de [website](#) van BTB-ABVV.

